

УДК 821.161.2-14.091 (092)

*Ганна Токмань
(м. Переяслав-Хмельницький, Україна)*

ДІАЛОГ ПРО ЩАСТЯ МІЖ ЛІРИЧНИМИ ТЕКСТАМИ ВОЛОДИМИРА СВДІЗІНСЬКОГО І ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Статтю присвячено дослідженню мотиву щастя у віршах Григорія Сковороди і Володимира Свідзінського. Автор вивчає філософські смисли, образи, поетику пісень. Дослідник застосував текстуальний метод аналізу поетичного тексту. Увагу зосереджено на думках про сутність щастя і переживаннях суб'єктивним «Я» щасливих моментів життя.

Ключові слова: *лірика, мотив щастя, філософський смисл, образ-переживання, поетика.*

В статье исследуется мотив счастья в стихах Григория Сковороды и Владимира Свидзинского. Автор изучает философские мысли, образы, поэтику песен. Исследователь использовал текстуальный метод анализа поэтического текста. Внимание сосредоточено на мыслях о сущности счастья и переживания субъективным «Я» счастливых моментов жизни.

Ключевые слова: *лирика, мотив счастья, философский смысл, образ-переживания, поэтика.*

The article investigates the motive of happiness in poems by Hryhory Skovoroda and poems by Vladimir Svidzins'kyi. The author examines the philosophical meanings, images, poetry of the texts. The researcher used a textual analysis of the poems. Attention is focused on thoughts about the nature of happiness and feelings of subjective "I" for the happy moments of life.

Key words: *lyrics, the motive of happiness, philosophical sense, the image-experience, poetry.*

Ліричні тексти Володимира Свідзінського і Григорія Сковороди вступають у природний діалог з причини їхньої духовно-естетичної спорідненості. Творчість обох українських поетів має християнську аксіологічну основу, закорінена у фольклорну стихію, оприявнює філологічну ерудицію авторів, їх екзистенційне філософування та естетичну гру

поетичним словом. Одне з питань, що тривожило митців, – це «прокляте питання» щастя, що його прагне, проте так важко здобуває і так легко втрачає людина.

Григорій Сковорода створив власну теорію щастя і виклав її у філософських та художніх творах. У збірці «Сад божественных песнѣй, прозябшій из зерн Священнаго писання», укладеній близько 1785 р., виявились усі грані його таланту – філософський, педагогічний, богословський, але передовсім, природно, поетичний. Тож і мотив щастя, що є одним з провідних у книжці, містить філософські сентенції та повчальну спрямованість, але передусім – ліричне вираження індивідуального екзистенційного стану, власних неповторних розмислів і почуттів. І. Ісіченко прочитав у піснях заперечення гедоністичного розуміння щастя, адже Сковородинівське його осягання є значно ширшим і принципово інакшим, він стверджує: «Перемога над гріхом, освятна присутність Бога чинить душу вічно квітучим Божим садом. Її гнітить спроба втиснення в рамки, накладені суспільними стереотипами й гедоністичними зацікавленнями [3, с. 61]».

Володимир Свідзінський – поет першої половини ХХ століття, доби російсько-радянської колонізації України і сталінських репресій, жертвою яких він став. Його творчість, може, найближча до Сковородинівської, завдяки своїй наповненості любов'ю, тихою, непоказною, смиренною, та відданості духовним цінностям і природі. Це тонкий лірик, у творчості якого оприявнилися виразно філософський погляд на світ, прекрасне знання фольклору і Біблії (був сином священика і дочки священнослужителя), оригінальна творча манера, висока філологічна культура. Перша збірка віршів «Ліричні поезії» вийшла друком 1922 р. у Кам'янці-Подільському, де тоді працював автор. Вона засвідчила появу яскравого таланту: свіжі, духовно піднесені, музикальні, вишукано естетичні вірші виражають різноманітні настрої і думки, серед яких – переживання щастя та роздуми про нього.

Е. Райс протиставив зовнішній і внутрішній простори ліричного героя В. Свідзінського: «Поетові далось невловне, сокровенне, райське – далось через мовчання, при зосередженій

заглибленості в самого себе, через цнотливість та стриманість, яка відкидає все сумнівне задля збереження чистої суті свого буття. Відмова від зовнішнього світу відкрила Свідзінському світ внутрішній, справжній, в тисячу разів кращий, якому його віще слово дало нев'янучу красу [5, с. 85]». Ліричного героя поета Розстріляного відродження так само, як і його великого попередника, не зміг піймати мир, бо щастя, *сокровенне, райське*, він знаходив у своєму внутрішньому світі.

Спробуємо зіставити мотив щастя у поетичних книгах двох майстрів філософської лірики, які належать до віддалених епох, проте мають чимало подібного у художніх світах своїх віршів. Методологічною основою для прочитання текстів обираємо теорію текстуального аналізу, запропоновану Р. Бартом. Його тлумачення тексту як «простору, процесу набування значення у творі, одне слово процесу «означування» [1, с. 385] беремо як робочу категорію розвідки. Твердження науковця про те, що «текст треба розглядати не як завершений, закритий продукт, а як прогрес продукування, «підключений» до інших текстів, інших кодів (це і є інтертекстуальність) [1, с. 385]», реалізуємо шляхом поступового прочитання віршів Г. Сковороди і В. Свідзінського про щастя. Керуватимемося порадою Р. Барта відчитувати текст «так повільно, наскільки це буде необхідно, зупиняючись так часто, як нам треба», пам'ятаючи його зауваження, що «почуття розкріпачення є природним виміром нашої роботи [1, с. 385]».

У зіставленні текстів віршів про щастя керуватимемося також теорією М. Бахтіна про діалог у літературознавстві. У своїй «Замітках» науковець писав: «Два мовленнєвих твори, висловлювання, співвідносні одне з одним, вступають у особливого роду смислові відносини, які ми називаємо діалогічними [2, с. 329]». Наше завдання – не тільки осмислити діалог художніх текстів, а й простежити діалогічність кожного з них зокрема. Відтак беремо за теоретичну основу вже не суто літературознавче, а філософське твердження М. Бахтіна, яке містить розуміння життя людини і людства як діалогу: «Діалогічна природа свідомості, діалогічна природа самого людського життя. ... Жити – значить брати участь у діалозі – запитувати, слухати,

відповідати, погоджуватися тощо [2, с. 351]». Сприйматимемо вірші Г. Сковороди і В. Свідзінського як діалогічні, адже їхні ліричні герої кожним словом запитують про сенс і місце щастя, намагаються дати відповідь на свої питання, вступивши у «світовий симпозиум» (М. Бахтін) на цю вічну тему.

Викладемо лише окремі результати проведеного дослідження, зосередившись на віршах, що є центральними у розвитку мотиву щастя у збірках Г. Сковороди «Сад божественных песнѣй» і В. Свідзінського «Ліричні поезії».

Збірка Г. Сковороди складається з 30 пісень, лексема щастя використана у кількох з них, поряд у ролі контекстуальних синонімів до неї прочитуємо такі вирази, як «вѣчна радість», «жизнь увеселенна», найкраща «выгода», «жизнь свята», «веселіє сердечное», «ведро мнѣ», «сердечная сладость». Поет розкриває їхню сутність шляхом поетичного розмислу та завдяки талановитому образному втіленню.

Центральною у розвитку мотиву щастя в збірці «Сад божественных песнѣй» є пісня 21-а. Уже в епіграфі-зерні твору використано поетику художнього простору, адже ставиться питання: «гдѣпасеши, гдѣпочиваеши в полудни? [8, с. 60]» Г. Сковорода використовує слова з Біблії, а саме з Пісні пісень: «Скажи мені, о ти, що його моє серце любить, де ти пасеш (твою отару), де ти розташовуєш її опівдні [Пісн. 1: 7]».

Починаючи власний текст, автор розвиває просторове бачення світу, риторично запитуючи: «Щастіє, гдѣ ты живеш? Горлицы, скажите! // В полѣ ли овцы пасеш? Голубы, взвѣстите! [8, с. 60]». Запитання, що містить віковічне прагнення людини знайти блаженство на землі, звернено до птахів, які асоціюються з Божим Духом. Неповторно по-сковородинівському поєднуються релігійні алюзії і просте побутування українського селянина.

Рефреном у вірші лунають слова, звернені безпосередньо до щастя:

О щастіє, наш ясный свѣт,

О щастіє, наш красный цвѣт!

Ты мати и дом, появился, покажися! [8, с. 60].

Поет співає гімн щастю, воно для нього світло, квіти, мати, дім – усе найкраще й найдорожче для людини. Ліричний герой вірша прикликає свого таємничого адресата, прохає хоча б показатися, привідкрити таємницю своєї сутності. Проте щастя мовчить, затаюючись у невідомому просторі. Тоді наш питальник звертається до книжників, але вони так само «нїми», як і птахи. Твір набуває драматизму, пошуки щастя не призводять ні до чого, ніхто не говорить, «гдѣ есть матъ, мы же всѣ не вѣмъ».

Найбільшого драматизму розповідь набуває тоді, коли герой-шукач впадає у відчай, переконавшись у відсутності щастя скрізь, куди звертався його погляд. Вислів «Щастія нѣт на землѣ, щастія нѣт в небѣ» сприймається майже трагічно, читачеві здається, що пошуки виявилися марними і продовжувати їх немає сенсу. Проте наполегливий герой пісні не збирається їх припиняти, він залишає читачеві надію: «индѣ искать требѣ». Відтак прощання з небом, землею, місяцем і зірками, де щастя не виявилось, лунає бадьоро і безжурно: «небо, земля и луна, звѣзды всѣ – прощайте! // Всѣ вы мнѣ – гавань дурна, вперед не ожидайте [8, с. 62]». Звернімо увагу на асоціацію з морською подорожжю, створену за допомогою лексеми гавань: плавання триватиме, його мета – інша гавань, та, на березі якої живе щастя.

Подорожній Г. Сковороди знаходить щастя у просторі «вышше небес, вышше гор». Образ щастя у вірші персоніфіковано і подано очима ліричного героя, який його бачить і чує.

Сладость его есть гортань, очи голубины,

Весь есть любовь и Харрань, руцѣ кристаллины [8, с. 62].

Продовження біблійної поетики у вірші є виразно бароковим: автор удається до контрастних поворотів, заперечень, виражає духовність спілкування з прекрасним *братом*, передає силу його погляду, який «воскриляет» і «оперяет», підносячи людину до рівня свого простору. Ідеться вже не про фізичний простір землі і неба, а про духовні площини існування, саме в них живе щастя.

Відбувається високохудожня інтимізація образу щастя. Після його захопленого портретування автор описує омріяну бесіду з ним, що є розв'язкою історії подорожі ліричного героя пісні.

Д. Чижевський визначив як основний у Г. Сковороди шлях «внутрішньої» людини, той, «де б дійсна людина звільнювалася від своєї зовнішності та стала рівна “своєму батькові”, Богові, – це є шлях обоження [10, с. 162]». Науковець зауважує: «До теми обоження наближується твердження про «приятелювання» з Богом [10, с. 163]». У аналізованій пісні читаємо:

Сядем сѣбѣ, брате мой, сядем для бесѣды.

Сладок твой глагол живой, чистит мнѣ всѣ бѣды.

О щастіе, мой свѣт ясный,

О щастіе, мой цвѣт красный!

Ты – мати и дом, днесь ты вижу, днесь ты слышу [8, с. 63].

Г. Сковорода не називає у цій пісні Бога, проте його образ виникає як алюзія під час сприймання читачем образу мудрого поетового співрозмовника. Божий глагол допомагає втишити всі біди, тобто зробити людину щасливою – така проста логіка Г. Сковороди. Екзистенційний характер має заміна займенника у ході розгортання тексту: замість займенника *наш* («О щастіе, наш ясный свѣт...») використано *мій* («О щастіе, мой ясный свѣт...»), певно тому, що щастя відкрите для всіх, проте дійти до нього можна лише індивідуально, адже шлях треба подолати передовсім у внутрішньому просторі свого «Я».

Автор талановито обрамлює твір, застосовуючи поетику художнього простору. На початку пісні герой запитував: «Щастіе, гдѣ ты живеш?», у кінці називає пошуковане місце, підкреслюючи неможливість перебування щастя в іншому, низькому просторі мирських, згубних людських пристрастей. «В полдень ты спиш на горах, стадо пасеш в кринах, // Не в Гергесенских полях и не в их долинах [8, с. 63]». І читач розуміє, що йдеться вже не про землю й небо, а про духовну височину, до якої слід піднести свою душу й життя, щоб спромогтися на очищувальну від лих бесіду зі щастям.

Отже, щастя ліричного героя «Саду...» передовсім у сходженні до *горного граду*, здійсненні принципу: «по землѣ ходя, вселися на небесах», щасливий той, хто «побѣдил смертнѣй грѣх», досяг краси душі – виростив «божій сад» у ній. Радісне існування є результатом пізнання себе, своєї натури. Поет

утверджує необхідність щастя людині, його високу ціну в кінцевому її існуванні.

В. Свідзінський – поет, за виразом Е. Соловей, *вкорінений у традицію*, що не заперечує його *прориву* у модернізм. Ставлення автора «Ліричних поезій» до традиції науковець конкретизує так: «... відчуття своєї вкоріненості в ній: не *залежність* від традиції, а *належність* до неї як органічне в-ній-буття [9, с. 486]», називає його «речником тривкого і непроминального, стабільного й не скасованого, всечасного [9, с. 486]». Однією з таких традицій є сквородинівська.

У першій книжці Володимира Свідзінського «Ліричні поезії» присутній мотив щастя, хоча він посідає менше місце у збірці, порівняно із «Садом...» Г. Сковороди. Ми бачимо те саме прагнення ліричного героя до щасливої гармонії «Я» з довкіллям, краси, спокою, християнських цінностей, проте, очевидно, суспільне життя в Україні 1920-х ставало непереборною перешкодою до здійснення мрії. Тому мотив щастя в «Ліричних поезіях» є складним, він тісно, а то й парадоксально пов'язаний з іншими, емоційно протилежними мотивами – печалі, прощання, душевних мук.

У ліриці В. Свідзінського, як і Г. Сковороди, відчутний вплив Біблії, хоча не такий відкритий, текстуальний, як у великого попередника. Якщо в збірці «Сад божественних песньї» вірші проростали із Біблійних зерен, то під час читання «Ліричних поезій», «Книга книг» виникає як аллюзія. Так, мотив щастя в інтимній ліриці В. Свідзінського дуже тонко, на рівнях емоції, стилю, образу, інтонації перегукується з «Піснею пісень». У вірші «Ходім туди, у ліс, на гору!..» поет розповідає про мандрівку вдвох до чарівного закутку природи, де в літній полуденний час так гарно кохатися. Твір кореспондує з «Піснею пісень», завдяки кільком перегукам. Пейзажний перегук: у В. Свідзінського художній простір, куди прагнуть закохані, змальовано так: «Є місце там, здовж косогуру // Щобли і брили кам'яні... [6, с. 32]». У «Пісні пісень» також бачимо природу, до того ж саме скелястий закуток як місце любовного побачення:

*Моя голубко, у щілинах скелястих,
у сховку стрімкої кручі!*

*Дай глянути на твоє личко,
дай голос твій почути!* [Пісн. 2: 14].

«Ходи, моя прегарна!» [Пісн. 2: 10], – кличе герой «Пісні пісень», подібно до закоханого з вірша В. Свідзінського. «Постеля наша – сама зелень» [Пісн. 1: 16], – говорить біблійна кохана. На таку ж зелену постіль веде свою подругу герой «Ліричних поезій»: «А долі постіль оксамитну // Нечутно стелить мох густий [6, с. 32]». Еротизм віршів також подібний – емоційністю, метафорикою, неспішною, наспівною інтонацією висловлювання. Щасливі миті кохання український поет передає піднесено-інтимно:

*Як подих казки, нас обійме
Зелений змрок верхів рясних,
І напою тобою в тиші
Палку жадобу уст моїх* [6, с. 32].

Зображення щасливих митей кохання або мрій про нього – прикметна ознака мотиву щастя у «Ліричних поезіях» В. Свідзінського. Інтимна складова досліджуваного мотиву відрізняє «Ліричні поезії» від збірки «Сад божественных песньй», хоча містить такі сквородинівські концепти, як спокій, тиша, гармонія з природою, а також перегуки з Біблією.

Як поет-філософ В. Свідзінський порушив проблему щастя у присвяченому їй сонеті, автора цікавить не те, в чому полягає щастя, а де воно розташоване. Хронотопічна майстерність поезики поєднується з мудрістю розмислу.

Сонет «Щастя» [6, с. 22] побудований як філософська сентенція та її образне унаочнення. Предметом поетичного осмислення є місце щастя в просторі екзистенційного часу людини. В. Свідзінський, подібно до Г. Сковороди, любить гру, парадокс, на які багата людська доля і екзистенція як така.

Доля не раз грає з людиною в часовий парадокс, щодо щастя також. Юнацтво впевнене, що все чудовне «прийдучого в неясній даліні», проте з віком виявляється, що щастя змінило свої координати і, пройшовши парадоксальним колом, опинилося в перших наших днях, залишившись неувловним.

*Та горе і літа, учителі сумні,
Надіяння розіб'ють безосновне;
Тоді, оглянувшись на перші наші дні,
Ми в них побачимо те щастя неуволне [6, с. 22].*

Поет психологічно точно показує різницю між молодим і зрілим сприйманням ідеї щастя. В юнацтві надія на щастя живе в серці, «кипить воно у мріях, як в огні», палке бажання бути щасливим спрямоване вдалечінь, у доросле життя. Чи подарує нам доля зустріч із щастям не відомо, а от у зіткненні людини з горем поет не має сумніву. Чому у зрілому віці вона шукає щастя в минулому, звертає свій погляд назад, а не вперед? Бо вчителі, якими стали пройдені роки, були сумними. За підтекстовою аксіологією В. Свідзінського можна зрозуміти, що, на його думку, щастя як такого немає, найбільше ми наближаємося до нього у своїх довірливих, проте безосновних надіяннях юності.

Думку про неуволність щастя поет унаочнює образом пташок, які походжають попереду мандрівця, а щойно він наблизиться до них, «перелетять йому над головою // І знов за ним збираються юрбою».

*Так іноді пташок яскравих згряя
Поперед мандрівця у полі походжає,
І вабить зір його блискуче пір'я їх;*

*Та тільки він наблизиться до них,
Вони перелетять йому над головою.
І знов за ним збираються юрбою [6, с. 22].*

Цікаво, що пташки не відлітають зовсім, вони ніби дратують мандрівця: якою б *безосновною* не була надія, вона не полишає людину весь життєвий шлях, – і в цьому ще одна загадка щастя, привідкрита В. Свідзінським. Щастя, ніби «пташок яскравих згряя», не може бути ні зрозуміле, ні підвладне, ні передбачуване людиною, яка змінюється, зіткнувшись з гірким досвідом горя, і зрештою вбачає щастя лише в юному надіянні на нього.

Символіка, використана В. Свідзінським у сонеті, викликає алузію п'єси М. Метерлінка «Синій птах», у якій маленький герой підсумовував свою мандрівку так: «Але ж у мене нема Синього

птаха!.. Птах з Країни Спогадів почорнів, птах з Царства майбутнього став червоним, птахи з Палацу ночі повмирили, а в лісі я не зумів спіймати птаха... Хто ж винен, що вони то колір змінюють, то не виживають, то тікають? ... [4, с. 86]». Невловність синього-синього птаха М. Метерлінка, його нездатність жити у клітці асоціюються з вираженням В. Свідзінським баченням щастя – і за образністю, і за філософським смислом.

Зіставимо сонет В. Свідзінського з «Піснею 21-ою» «Саду...» Г. Сковороди, в якому автор так само пристрасно шукає простір щастя: «Щастіє, гдѣ ты живеш? Горлицы, скажите! [8, с. 61]». Суб'єктне «Я» пісні – учитель, любомудр, богослов, який знаходить відповіді на поставлені питання, тлумачачи Біблію. Суб'єкт лірики В. Свідзінського не повчає, не тлумачить Книгу Книг, не утверджує істин, він просто говорить правду про себе: привідкриває світ свого досвіду, думки, настрою, емоцій. У цьому світі бачимо перевагу внутрішніх чинників, гармонію з природою, християнські чесноти, самозаглиблення, гостру аналітичну думку, сердечну ширість, що єднає лірику В. Свідзінського з поезією Г. Сковороди.

Образ Бога, один з провідних у ліриці Г. Сковороди, зрідка зустрічаємо в поезії В. Свідзінського, хоча присутність сакральної тайни як вічної цінності відчувається у всій його поезії. У жанрі молитви написано вірш «О Боже, не дай загубити ключі... [6, с. 49]». Сковородинівська інтерпретація Бога як рятівника людини від нещастя відгукується у цій молитві В. Свідзінського. Перша строфа вірша зображує *кривавий хаос*, який панує у *світі земному*, людині *тяжко і страшно* існувати у ньому. За Г. Сковородою, порятунком для людини є живий глагол, бесіда з Богом. В. Свідзінський рятує людину подібним чином: вона повинна берегти ключі від Божого серця: «Від сонця, від серця твого огняного [6, с. 49]». У піснях Г. Сковороди протиставлено землю разом з небесами тому, що понад ними, – простору Бога; у молитві В. Свідзінського контрастують морок і світло, ніч і сонце, що є вогняним серцем Бога.

*Але дай, щоб духовний мій зір
Убачав перед себе щохвилі,
Як пасмо сіяючих гір,
Верховини Твоєї одвічної цілі [6, с. 49].*

«Твердый камень» як духовна опора героя «Саду...» відповідає за смислом у вірші Свідзінського *пасму сіяючих гір*, що їх його герой має бачити духовним зором щохвилі.

В. Свідзінський у низці аспектів близький до поетичного розмислу свого великого попередника про щастя. Його «Ліричні поезії» подібні до «Саду божественных песнѣй» атмосферою сакральності у зображенні щасливих митей існування суб'єктного «Я».

Г. Сковорода і В. Свідзінський віддають перевагу внутрішнім чинникам щастя людини перед суспільними, підкреслюють індивідуальний характер шляху до нього. Поетика художнього простору притаманна зображенню духовних мандрів у обох авторів: їхні герої шукають простір, де перебуває щастя, підкреслюють складність і навіть парадоксальність цього шляху. Герой Г. Сковороди, обійшовши земні і небесні простори, повертається у свій внутрішній світ, бо саме там можлива бесіда з Богом, що є *ясним світом і красним цвітом*. Мандрівець В. Свідзінського, навчений сумними вчителями життя, повертається у юність, коли мрії про щастя і були ним. Опертя на Бога («камень твердый», «пасмо сіяючих гір») притаманне обом поетам.

Чимало й відмінного у мотивах щастя в збірках авторів, які жили в різні епохи і, головне, були яскравими талантами, оригінальними майстрами художньо-філософського розмислу, тонкими самобутніми ліриками. Найперше, Г. Сковорода віддає перевагу роздумам про щастя, його сутність, шлях до нього, а В. Свідзінський здебільшого виражає переживання щасливих митей особистістю. Пісні «Саду..» містять формулу щастя, яку автор пропагує, пояснює, наполегливо аргументує, бажаючи добра своєму читачеві, уміло виховуючи його в християнському дусі. Автор «Ліричних поезій» не пропонує ніяких рецептів, нікого не вчить, натомість говорить про своє нерозуміння щастя і його

принципову неувловність. Для В. Свідзінського щастя не чітко окреслений у духовних параметрах простір спілкування з Божим глаголом, а *пташок яскравих згряя*, яка не лишає людину протягом її життя, кружляючи десь на її шляху, але не даючись до рук.

Зіставлення мотивів щастя у «Саду божественных пѣсней» і «Ліричних поезіях» приводить до думки, з одного боку, про може найтіснішу в полі української лірики ХХ ст. близькість В. Свідзінського до поетичної традиції Г. Сковороди; з другого, про оригінальний і стрімкий розвиток у його творчості таких напрямів сковородинівського поетичного зображення, як суб'єктивність, сугестивність, сакральність, пороговість, парадоксальність, екзистенціальний психологізм, вишуканий естетизм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барт Р. Текстуальний аналіз «Вольдемара» Е. По / Р. Барт ; [пер. з фр. Х. Сохоцької та М. Зубрицької] // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / [за ред. М. Зубрицької]. – Львів : Літопис, 1996. – С. 385–405.
2. Бахтин М. Собрание сочинений : [в 7 т.]. – Т. 5. Работы 1940-х – нач. 1960-х годов / М. Бахтин – М. : Русские словари, 1996. – 732 с.
3. Ісіченко І. Сакральний простір «Саду божественних пісень» Григорія Сковороди / І. Ісіченко, архієпископ // Слово і час. – 2013. – № 1. – С. 52–62.
4. Метерлінк М. Синій птах / М. Метерлінк ; [пер. з нім. С. Грицюка]. – К. : ВВФ «Котигорошко» ЛТД, 1997. – 96 с.
5. Райс Е. Володимир Свідзінський / Е. Райс // Сучасність. – 1961. – № 4. – С. 82–92.
6. Свідзінський В. Твори : [у 2 т.] / [видання підготувала Е. Соловей] / В. Свідзінський. – К. : Критика, 2004. – Т. 1. Поетичні твори. – 584 с.
7. Святе Письмо Старого та Нового Заповіту / [пер. О. І. Хоменка] – United Bible Societies, 1991. – 239 с.

8. Сковорода Г. С. Сад божественных пѣсней. Вірші, байки, діалоги, притчі / [упоряд., авт. передм. та приміт. Б. А. Деркач]. / Г. С. Сковорода. – К. : Дніпро, 1988. – 319 с.
9. Соловей Е. «Роботи і дні» поета / Е. Соловей // Свідзінський В. Твори : У 2 т. – К. : Критика, 2004. – Т. 1. Поетичні твори. – С. 447–516.
10. Чижевський Д. І. Філософія Г. С. Сковороди / [підготовка тексту й передне слово проф. Л. Ушкалова] / Д. І. Чижевський. – Харків : Прапор, 2004. – 272 с.

Стаття надійшла до редакції 30 січня 2013 року

УДК 811.114+811.161.2'25

*Олена Фадєєва, Олена Столярова
(м. Кременчук, Україна)*

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ БРИТАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Стаття присвячена дослідженню мовної картини світу британської літературної казки. У статті автором аналізуються фразеологічні, синтаксичні, стилістичні, когнітивні та прагматичні аспекти вербалізації мовної картини світу британських літературних казок в українському перекладі.

Ключові слова: *вербалізація, мовна картина світу, британська літературна казка, лінгвістичні засоби.*

Статья посвящена исследованию языковой картины мира британских литературных сказок. В статье автором анализируются фразеологические, синтаксические, стилистические, когнитивные и прагматические аспекты вербализации языковой картины мира британских литературных сказок в украинском переводе.

Ключевые слова: *вербализация, языковая картина мира, британская литературная сказка, лингвистические средства.*